

РЕЦЕНЗИЯ

написана от проф. д-р Емил Панушев – член на научно жури,
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
в СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Рецензент: проф. д-р Емил Панушев

Автор на дисертационния труд: Марий Весков Стоянов

Тема на дисертационния труд: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ
СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗЧЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В
АВТОТРАНСПОРТНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

I. Общо представяне на дисертационния труд:

1. Дисертационният труд е посветен на анализа на разчетните взаимоотношения в предприятията от товарния автотранспорт, техните организационни особености и нормативното регламентиране в рамките на счетоводната система. Разработени са въпроси на усъвършенстването на вътрешните разчети предприятията – между звената, персонала и подотчетните лица. Предложени са методи за подобряване на счетоводната отчетност и разчетите с данъчната администрация и външни лица.

2. Дисертационният труд е с обем от 250 страници, от които 224 страници основен текст и 26 страници приложения.

3. Дисертацията е организирана в следната структура – увод, три глави, заключение, библиография и приложения. Структурата отразява поставените цели и задачи, и отговаря на изискванията на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

4. За написването на дисертационния труд докторантът е посочил като използвана литература 181 източника. От тях 158 на кирилица и 23 посочени на латиница, но 4 са български интернет издания. Източниците се сортират първо на кирилица след това на латиница. Част от посочените публикации са нормативни документи и статистически източници – би било добре да се отделят в отделен раздел. Би могло да се избегне позоваването на учебници и популярни публикации. Използваните източници показват, че авторът познава сравнително добре изследванията в страната и разработки в областта на международните счетоводни стандарти.

5. Към дисертационния труд са разработени 21 приложения, които илюстрират методологичния подход към разглежданите проблеми и допълват информационно представеният анализ.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. Актуалността на разработваните в дисертационния труд научни проблеми произтича от значението на товарния автотранспорт за националното стопанство и ролята му за функционирането на Единния пазар на ЕС – свободното движение на стоки. Обект на дисертационния труд са разчетните взаимоотношения в предприятията от товарния автотранспорт, а предмет са въпроси свързани със счетоводното отразяване на възстановения ДДС, данъчното третиране на реализираните услуги по превози на товари на територията на ЕС и извън него, както и разчетите с водачите на превозни

средства, при командироване. Целта на дисертационния труд е да се очертаят съществуващите възможности за усъвършенстване счетоводното отчитане на дефиниран от докторанта кръг стопански дейности на предприятията от товарния автотранспорт. Основната изследователска теза е, че могат да се предложат методи на усъвършенстване счетоводното отчитане на разчетните взаимоотношения в предприятията от товарния автотранспорт при прилагане на общата и специфичната нормативна уредба.

2. Дефинираната в дисертационния труд проблематика е разработена в основни аспекти в българската научна литература, поради необходимостта от прилагане на съществуващата нормативна уредба. Авторът е потърсил нов аспект на анализа на товарния автотранспорт – въпросите за подобряване на разчетните операции на фирмите за посрещане на предизвикателствата на тяхната дейност на Единния пазар на ЕС. В дисертацията са систематизирани постиженията на водещи национални специалисти в стопанската отчетност по разглежданите въпроси и са предложени съвременни подходи за решаване на счетоводни проблеми в избраните от докторанта фирми.

3. Обемът на дисертационния труд е приемлив, предвид избраният за изследване подход, както и включения илюстративен материал.

4. Илюстративният материал в дисертацията включва 20 фигури, 7 таблици и 2 диаграми (те също са фигури), които са разработени коректно и допълват разработваните проблеми с необходимия количествен и визуален анализ.

5. В стилистично отношение дисертацията е добре написана. Докторантът е използвал коректно и издържано научния апарат, като подробно изяснява тезите, на които се позовава. Поради значителния обем нормативни документи и наредби са използвани съкращения, някои са доста познати, има и неприемливи (ЦК – централен курс). В края на всяка глава са формулирани изводи, а заключението представя резюме на получените резултати.

6. В дисертационния труд са използвани национални нормативни документи, регламентиращи разчетните операции и разработки на водещи изследователи в страната, както и подходи на чуждестранни учени. Авторът е илюстрирал своите тези с информация от анализирания транспортни фирми.

7. При написването на дисертационния труд Марий Весков Стоянов се позовава конкретно на използваните източници и авторски тези. Използвани са основно данни от фирмите в извадката на автора.

8. Авторефератът е с обем от 41 страници. Той дава обобщена представа за основните цели, задачи и методи на изследването. Подробно са представени и илюстрирани резултатите и основните изводи от анализа. Включена е справка за научните приноси, която отразява виждането на автора. Списък на публикациите по дисертационния труд показва, че те са в издания на СА „Д.А.Ценов“ и представят съществени части от дисертацията. Приложена е декларация за оригиналност.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

1. В дисертационния труд е изведена ролята на товарния автотранспорт за функционирането на националната икономика и за реализацията на продукцията. Дефинирани са областите на взаимодействие на стопанските субекти и възникващите между тях разчетни отношения. Определя се, че те възникват на всеки етап от развитието на стопанските субекти, реализиращи автотранспортни услуги по превози

на товари – при формирането на капитала, при функционирането и при обявяването им в ликвидация и несъстоятелност. Авторът систематизира действащата нормативна уредба в съответствие с потребностите от счетоводно отчитане на материалните потоци между стопанските субекти.

Важно място в анализа на счетоводното отчитане заема оптимизирането на вътрешните разчетни взаимоотношения в предприятията от товарния автотранспорт. Представени са подходи при отчитането на основния капитал на фирмите и прилаганата нормативна уредба при счетоводното отчитане на възникващите разчети с вътрешни за стопанския субект лица – съдружници, функционални звена, персонал, подотчетни лица. Докторантът предлага подходи за подобряване счетоводното отчитане на разчетите с персонала предвид спецификата на осъществяваната дейност и тълкуването на нормативната уредба за взаимоотношенията със заетите във фирмата.

Основно място в дисертационния труд заемат проблемите за усъвършенстване на разчетните отношения други предприятия, които осигуряват дейността в страната и в чужбина. Предвид различното законодателство и използването на услуги и доставки от чуждестранни фирми на територията на ЕС и други държави, са предложени подходи за организиране на отчетността в рамките на изискванията на нормативната уредба. Формулирани са препоръки за внедряване на счетоводното бюджетирание като съвременен подход, позволяващ ефективното управление на вземанията от клиенти и на задълженията към доставчици. Докторантът демонстрира познаване на международните счетоводни стандарти и компетентност за тяхното прилагането, както и възможности за използване на съвременни банкови методи при уреждане на вземания между стопанските субекти в товарния автотранспорт.

2. Резултатите от изследването в дисертационния труд са представени на научната общност в издания на СА „Д.А.Ценов“. Би могло да се приеме, че по нататъшното представяне на тези виждания на национални и международни форуми ще позволят на докторанта да апробира допълнително своите тези.

IV.Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Към дисертационния труд биха могли да се отправят и критични бележки, които по-скоро биха подпомогнали автора в неговата бъдеща работа.

На първо място, по отношение подбора на обектите на изследване – автотранспортните фирми. Приложеният от докторанта метод „случайния безповторен подбор в обхвата на област Велико Търново, чието инфраструктурно местоположение е подчертано стратегическо в национален и международен план“ не дава основание да се приемат безкритично твърденията на автора при дефиниране на разчетни отношения с други стопански субекти. Когато се подбира съвкупност от фирми в определен отрасъл за анализ се търси представителност в националната или международната стопанска структура – големи компании, малки и средни предприятия, микропредприятия. Това се определя с икономически характеристики – в случая обем на превозите, оборот на фирмата, брой заети лица и др.

На второ място, при анализа на разчетите с шофьорите авторът навлиза в доста сложна материя на трудовото право и регулациите на Единния пазар на ЕС. Някои от тезите за работно място – територията на Република България са доста спорни от трудово-правна гледна точка, поради което пакета „Мобилност“ е поставен за разглеждане в Европейския парламент. Сегашната практика на българските превозвачи не съответства на разбиранията на Договорите за социална сигурност и граници с осъществяване на дъмпинг на трудовия пазар на други държави.

На трето място, предлаганото детайлизиране на размера на вземането няма да промени неговия характер, а възрастта е по-скоро показател за състоянието на разчетите с делови партньори и администрация.

V. Обобщено заключение и становище.

Представеният дисертационен труд изследва възможностите за подобряване на счетоводното отчитане в предприятията от товарния автотранспорт. Авторът подробно е анализирал спецификата в дадената стопанска дейност и възникващите в нея разчетни отношения. Предложено е оптимизиране на използването на известни разчетни операции със стопанските субекти и са приложени счетоводни подходи за класифициране на вземанията с оглед последващи управленски решения. Докторантът демонстрира добро познаване на нормативни и приложни аспекти на счетоводната отчетност и предлага възможни решения за усъвършенстване на разчетните отношения в предприятията от товарния автотранспорт.

Дисертационният труд на Марий Весков Стоянов „ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗЧЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В АВТОТРАНСПОРТНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ“ съдържа необходимите научни и научно-приложни приноси. Дисертацията отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и правилника за неговото прилагане, поради което предлагам на Уважаемото научно жури да присъди на Марий Весков Стоянов образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Счетоводство)“.

23.05.2019 г.

Гр. София

Рецензент:
/Проф. д-р Е.Паншев/